

SAVJET RTCG

Ombudsman RTCG

Podgorica, 13. 09. 2023.

JAVNO PREDUZEĆE RTCG

RTCG

Broj 01-7715

Podgorica

14. 09. 2023 god.

SAVJETU RADIO I TELEVIZIJE CRNE GORE

Izveštaj ombudsmana za jun-septembar 2023. godine

Gledaoci, slušaoci i korisnici Portala RTCG su u periodu od juna do septembra tekuće godine, uputili pet prigovora na adresu ombudsmana, od kojih je za 4 formiran zapisnik, a za jedan je objavljeno regovanje potpisnika prigovora u prvoj narednoj informativnoj emisiji.

Zapisnik broj 5/2023 – usvojen

Prigovor uputio **Media centar na Dnevnik 2**, koji je emitovan **30. 05.2023.** zbog neobjavlivanja informacije o pravosnažnoj presudi Višeg suda povodom nezakonitog imenovanja generalnog direktora RTCG.

U ovom slučaju nije ispoštovan **član 4 – kredibilitet**, *Pravilnika o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG*, jer su novinari i urednici odgovorni ne samo za ono što objave, već i za ono što prećute a od interesa je za javnost

Razumijem da uredništvo nije moglo objaviti precizne informacije o presudi Višeg suda, koja je u Pravnu službu dostavljena tek sutradan 31. maja, ali su svi elektronski mediji tog dana objavili informaciju.

Javni servis je pod konstantnom lupom javnosti, uredništvo je bilo u obavezi da na početku Dnevnika 2 informiše gledaoce da presuda, koja je tokom dana bila vijest na ostalim

medijima, još nije zvanično upućena RTCG, i na taj način otkloni sumnju u sopstveni kredibilitet.

Zapisnik broj 6/2023 – usvojen

Prigovor uputila **Akcija za ljudska prava** na zbog neobjavljivanja informacije o protestu 18 NVO zbog reizbora generalnog direktora RTCG, u **Dnevniku 2** koji je emitovan **06. 06. 2023. godine.**

U prigovoru se navodi da su “tokom dana ostali elektronski mediji, uključujući i TV emitere, objavili saopštenje 18 NVO, TVCG je ignorisala ovu važnu informaciju za javnost. Neobjavljivanjem informacije o reakciji 18 NVO RTCG je prekršila Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima koji propisuje: "RTCG kao nacionalni javni emiter predstavlja javne forume na kojima se ideje izražavaju slobodno, gdje cirkulišu informacije, mišljenja i kritike." Kritika na rad Savjeta RTCG nije objavljena u centralnoj informativnoj emisiji što potvrđuje da je u ovom slučaju, došlo do kršenja profesionalnog standarda koji se odnosi na KREDIBILITET (“Informativni programi moraju tačno da prenose događaje, podatke i izjave, omogućavajući gledaocima i slušaocima da sami formiraju stavove. Novinari i urednici su odgovorni ne samo za ono što objave već i za ono što prešute a od interesa je za javnost.”). Neobjavljivanjem informacije o reakciji 18 NVO prekršen je i profesionalni standard koji se odnosi na Objektivnost koji u stavu 5 propisuje: “Kreatori radio i televizijskih programa krše profesionalne standard ako kriju, zanemaruju, ili u neadekvatan kontekst stavljaju (plasiraju) informacije sa kojima se lično ne slažu.” U ovom slučaju je RTCG pokazala očiglednu namjeru da sakrije informaciju o reakciji 18 NVO.”

Stav uredništva je bio da se vijest ne emituje jer je po njihovim riječima “U tom momentu je bilo mnogo više značajnijih informacija od ove. Da je ta procjena ispravna, pokazuje podatak da je u Crnoj Gori registrovano 5.163 NVO.” Dodaju “da bi se napravio presedan ako bi usvojili preporuku da se mora objaviti svako saopštenje koje grupe NVO pišu.”

Saglasna sam da je stvar je uredničke slobode i procjene da odredi što će se i na koji način emitovati u informativnim emisijama, što je svakako u skladu sa Pravilnikom o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG.

Ipak, saopštenja koja se tiču rada RTCG, a koje potpisuje određeni broj nevladinih organizacija treba pažljivo razmatrati, pri čemu broj potpisnika saopštenja ne bi trebalo da bude važniji od sadržaja teksta.

Zapisnik broj 7/2023

Prigovor uputio **Mihailo Jovović** na prilog „Izveštavanje bez posljedica“, u **Dnevniku 2** od **23. 06. 2023.** godine, novinarke Bojane Baranin.

U prigovoru se, između ostalog, navodi „Gđa Baranin me je pitala on the record šta ja „kao predsjednik Komisije“ za praćenje istraga o napadima na novinare mislim o „sve češćem“ preuzimanju uloge sudija i tužilaca od strane medija, i da li imam takve primjere iz rada u Komisiji. Međutim, u emitovanom prilogu se ne pominje Komisija, već me je predstavila samo kao programskog direktora „Vijesti“, što jesam, ali me nije u tom svojstvu ništa pitala.“

Takođe, u prigovoru se dalje navodi da su prekršeni brojni članovi Pravilnika o programskim principima i profesionalnim standardima, kao i Kodeks novinara Crne Gore.

Uvidom u sirovi materijal koji je snimljen za pomenuti prilog, kao i uvidom u finalni prilog uočeno je da je došlo do izvjesnih kršenja pomenutih regulativnih normi, te je u tom **dijelu prigovor usvojen:**

- Događaji se moraju vjerno prikazati, a različiti pristupi i mišljenja biti profesionalno i korektno zastupljeni.“ (*član 4 stav 1 i i j) u vezi sa članom 8 stav 1 i 2 Pravilnika o programskim principima i profesionalnim tandardima u elektronskim medijima*).
- „Prenesena poruka mora da reflektuje tačne činjenice i ne smije navoditi na pogrešan zaključak; - **tačnost**
Činjenice i stavovi moraju biti predstavljeni ravnopravno, a izvještavanje mora nepristrasno uzeti u obzir sve osobe, institucije i događaje relevantne za temu; - **objektivnost**
Informativni programi moraju tačno da prenose događaje, podatke i izjave, omogućavajući gledaocima i slušaocima da sami formiraju stavove. Novinari i urednici su odgovorni ne samo za ono što objave već i za ono što prećute a od interesa je za javnost.“- **kredibilitet** (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 4*).
- „Ne smatra se da su bilo koja vijest ili programski sadržaj pravedni ako:

ne uključuju sve relevantne činjenice; navode gledaoce i slušaoce na pogrešan zaključak.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 7 - pravednost*).

- „Programi RTCG koji se bave pitanjima od javnog interesa koja izazivaju različite stavove u javnosti moraju adekvatno i jednako da predstavljaju različite tačke gledišta. To podrazumijeva nepristrasnost i razumno procjenjivanje težine određenih stavova i mišljenja, njihov značaj ili potencijalni značaj.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 12 – uravnoteženost izvještavanja*).

„Novinarke/novinari moraju težiti da obezbijede cjelovite izvještaje o događajima i ne smiju prećutkivati ili potiskivati suštinske informacije.“ (*Etički kodeks novinara Crne Gore, Načelo 1, 1.2 – tačnost*).

- „Izvor (informacije) treba da bude jasno identifikovan i da se, kada je to potrebno, navedu reference koje ga čine relevantnim za određenu priču. U pripremi izvještaja, novinari/novinarke su obavezni da pravilno ocijene opredjeljenja i moguće interese svojih izvora. Ako izvor pripada nekoj interesnoj grupi ili joj je na bilo koji način blizak, to treba jasno navesti. Korišćenje posrednih izvora je prihvatljivo ukoliko se koriste i dodatni izvori ili druge metode za potvrđivanje činjenica.“ (*Etički kodeks novinara Crne Gore, Načelo 1, 1.3 – postupanje sa izvorima*).

Međutim, za isti prilog, **prigovor je djelimično odbijen, u dijelu:**

- „RTCG samostalno proizvodi uređuje i emituje programe nezavisno od političkih, ekonomskih i drugih centara moći.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 2 – obaveze RTCG kao javnog emitera*).
- „Pravovremeno, sveobuhvatno, objektivno, uravnoteženo i dostojno obrađuju događaje u Crnoj Gori, regionu i šire, podržavajući fer i konstruktivan dijalog

na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 3 – ciljevi RTCG*).

- „Prema Ustavu Crne Gore, koji pruža pravo na slobodno i nezavisno informisanje, svaka vrsta cenzure je nazakonita i neetička. Urednici i novinari RTCG ne smiju podleći nikakvoj vrsti pritiska, direktnog niti indirektnog, da se njihovi programi cenzurišu.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 4 – cenzura*).
- „Kad god je to moguće, novinari moraju da pronađu predstavnike svih uključenih strana i da obezbijede u programu sve relevantne stavove. Ukoliko je to nemoguće, oni o tome jasno i direktno moraju da obavijeste javnost. Novinari i urednici moraju biti svjesni neophodnosti ravnoteže u tretiranju spornih pitanja. Profesionalni standard RTCG je da se no kontroverznim temama obezbijedi i neutralno, ekspertsko mišljenje.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 12 – uravnoteženost izvještavanja*).
- „Kada se obavlja intervju sa dvije ili više osoba pojedinačno za isti program ili serijal programa, nijednom od učesnika ne smije se dozvoliti da čuje stavove drugih učesnika.“ (*Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG, član 22 - intervju*).

Zaključak je da se teme koje su od javnog interesa, u ovom slučaju odnos medija i njihov eventualni uticaj na pravosudne organe, treba pažljivo tretirati uz obavezno poštovanje Etičkog kodeksa novinara Crne Gore, Pravilnika o programskim principima i profesionalnim standardima u elektronskim medijima, Pravilnika o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG i ostalih obavezujućih normativnih akata.

Zapisnik broj 8/2023 - odbijen

Prigovor uputio **Media centar DPS** na **Jutarnji program**, koji je emitovan **10. 07. 2023.** godine, smatrajući da je došlo do povrede osnovnih profesionalnih principa, standarda i novinarske etike od strane uredništva navedene emisije kojim je nanijeta šteta

Demokratskoj partiji socijalista, zbog pitanja gostu "nažalost neke prakse nijesu se promijenile ni nakon odlaska DPS-a sa vlasti – zapošljavanje po partijskoj liniji, zauzimanje dobijenih resora i vidjeli smo i nastavak trošenja državnog novca za razne reprezentacije, za vozni park, funkcionerske benefite. Da li će se sa tim konačno stati i šta Vi u ime i Vaše stranke možete obećati građanima Crne Gore?".

Činjenica je da partija koja je potpisnica ovog prigovora vršila vlast duži niz godina, kao i da je novinarka postavila pitanje na taj način, da se bilo koji politički subjekt koji trenutno vrši vlast, mogao osjetiti prozvanim: „nažalost neke prakse nijesu se promijenile...“.

RTCG samostalno proizvodi, uređuje i emituje programe nezavisno od političkih, ekonomskih i drugih centara moći.

Prema Ustavu Crne Gore, koji pruža pravo na slobodno i nezavisno informisanje, svaka vrsta cenzure je nezakonita i neetička. Urednici i novinari RTCG ne smiju podleći nikakvoj vrsti pritiska, direktnog niti indirektnog, da se njihovi programi cenzurišu (Pravilnik o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG), dok je rad političkih partija podložan kritici, a obaveza novinara da informiše javnost.

Kompanija **Brskovo Mine doo**, u vlasništvu Tara Resources AG, uputila je prigovor u vezi sa neistinitim tvrdnjama iznijetim u prilogu emitovanom u informativnim emisijama "Dnevnik 2" i "Dnevnik 3" 06. 09. 2023. godine.

Uredništvo je 07. 09. u Dnevniku 2 objavilo reagovanje potpisnika prigovora, pa iz tog razloga nije formiran zapisnik.

Na adresu ombudsmana je prigovor uputio i Vladislav Dajković zbog objave novinara Nebojše Šofranca na svom Facebook nalogu.

Nakon što je gospodinu Dajkoviću saopšteno da su nadležnosti ombudsmana definisane pravilnikom, pa samim tim, zaštitnik prava gledalaca ne može reagovati na stavove iznešene putem društvenih mreža, posebno sa privatnih profila, a po ovom pitanju se već oglasio menadžment RTCG, gospodin Dajković je nastavio komunikaciju na nimalo prijatan način, o čemu sam obavijestila predsjednika Savjeta.

Iako je novinar Šofranac iznio lični stav na svom profilu što mu dozvoljava Ustav Crne Gore (član 47, Sloboda izražavanja), novinari, a i ostali zaposljeni u RTCG ne bi trebalo da

svojim objavama na društvenim mrežama narušavaju sopstveni ugled, niti ugled Javnog servisa.

Dužna sam da pomenem da duže vrijeme od strane uredništva Portala RTCG nemam povratne informacije.

Naime, 10. 08. je na portalu objavljen nepotpisani tekst „Šta zaista znače termini koje sve češće čujemo“, u kojem su se uz riječi kao što su **superćelijska oluja, hedžing aranžman, trolovanje, prenkovanje** našla objašnjenja o odjevnim predmetima koje nosi jedan dio pripadnika Islama. Istog dana sam urednici tim povodom poslala dopis na koji ni do današnjeg dana nijesam dobila odgovor.

Na kraju, novinari i urednici bi trebalo da razumiju da je ombudsman njihov saradnik u cilju primjenjivanja regulatorni normi koje su u obavezi da poštuju, a samim tim da čuvaju ugled RTCG, budući da potpisnici predstavki najčešće upućuju prigovore zbog kršenja profesionalnih standarda kredibilitet i objektivnost, Pravilnika o programskim principima i profesionalnim standardima RTCG.

Ombudsmanka RTCG

Danijela Popović

